

Paulina Filip

Uniwersytet Rzeszowski, Polska ■ University of Rzeszów, Poland

Pomiar i skala zatorów płatniczych w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej

Measurement and scale of payment backlogs in Poland and Central and Eastern Europe (CEE)

Streszczenie: Celem badań była próba oceny, jak kształtowała się sytuacja dotycząca realizacji płatności w transakcjach gospodarczych przedsiębiorstw krajów Europy Środkowo-Wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynku polskim. Dla potrzeb realizacji celu badawczego wykorzystano dane źródłowe międzynarodowej firmy Atradius, które poddano celowej analizie na podstawie kryteriów wynikowych firm działających na rynku europejskim. Okres badań obejmował lata 2017–2021. Istotą badań była ocena występujących w tym regionie zatorów płatniczych i ich skali. W celu dokonania porównań międzynarodowych analizie poddane zostały takie miary, jak średnia wartość sprzedaży z odroczonym terminem płatności, średni czas oczekiwania na zapłatę wierzytelności, średnie opóźnienia w płatnościach w dniach oraz średnia wartość przeterminowanych i nieściągalnych należności. W analizie wykorzystano metodę badań porównawczych w czasie i przestrzeni. Przyjęto hipotezę badawczą, że niekorzystna pozycja wyjściowa kraju w obszarze płatności biznesowych sprzed okresu pandemii dalej determinowała wzrost opóźnień w płatnościach biznesowych. Wyniki wskazują na to, iż na tle ościennych gospodarek polscy przedsiębiorcy charakteryzowali się najlepszą sytuacją w zmniejszaniu opóźnień w płatnościach pomiędzy przedsiębiorstwami i krótkim cyklem ściągania należności.

Abstract: The research aimed to assess and analyse payments in business transactions in Central and Eastern European countries, particularly emphasising the situation in Poland. Source data from the international company Atradius was used to achieve the research goal. The research's essence was assessing payment backlogs in this region and their scale. Comparisons were made for the CEE countries based on the collected results from companies operating in the European market in 2017–2021. In international comparisons, the following measures were analysed: average sales value with deferred payment date, average waiting time for payment of receivables, average payment backlogs in days and average value of bad debts. Compared to the economies in the region, Polish entrepreneurs' situation in reducing payment delays and a short debt collection cycle was best. Methods of comparative research in time and space were used. The hypothesis that the country's starting position in business payments before the COVID-19 pandemic determined the increase in delays in business payments was accepted. The problem of payment backlogs is getting worse. The risks associated with this issue should still be monitored nationally and regulated at the EU level.

Słowa kluczowe: należności handlowe; przedsiębiorstwo; region Europy Środkowo-Wschodniej; zatory płatnicze

Keywords: CEE countries; enterprises; payment backlogs; trade receivables

Otrzymano: 22 listopada 2023

Received: 22 November 2023

Zaakceptowano: 4 grudnia 2023

Accepted: 4 December 2023

Sugerowana cytacja / Suggested citation:

Filip, P., (2023). Pomiar i skala zatorów płatniczych w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej. *Przedsiębiorczość – Edukacja* [Entrepreneurship – Education], 19(2), 47–58. <https://doi.org/10.24917/20833296.192.3>

Wstęp

Wszelkie płatności dokonywane w operacjach gospodarczych pomiędzy dwoma stronami zawartej transakcji handlowej, czyli pomiędzy dłużnikiem oraz wierzycielem, mogą być realizowane zarówno w formie gotówkowej, jak i bezgotówkowej (Niemczyk, 2010: 35; NBP, 2018). Te transakcje, zwane także rozliczeniami pieniężnymi, są powszechnym sposobem regulowania zobowiązań handlowych. W obecnych uwarunkowaniach systemowych, istniejących regulacjach prawnych oraz przy intensywnym rozwoju technologii komputerowej i elektronicznej główną rolę w systemach gospodarczych zaczęły odgrywać rozliczenia w postaci bezgotówkowej. Obrót bezgotówkowy jako rozliczenie pieniężne realizowany jest pomiędzy kontrahentami poprzez system obowiązkowych rachunków bankowych. Tym samym zarówno po stronie płatnika (dłużnika), jak i po stronie sprzedawcy (wierzyciela) rozliczenie środków pieniężnych przyjmuje charakter rozrachunkowy, wyłącznie jako zapis księgowy dokonywany na kontach księgowych tych podmiotów (Majchrzycka-Guzowska, 2018). Kontrahenci stosujący tę formę zapłaty równocześnie przesuwają moment otrzymania zapłaty w stosunku do momentu wydania lub sprzedaży towaru. Powstaje wówczas instytucja odroczonej płatności, zwana inaczej formą kredytu kupieckiego.

Kredyt kupiecki jest więc szczególnym rodzajem zewnętrznego finansowania krótkoterminowego, występującym głównie w przypadku bliskich relacji pomiędzy kontrahentami. Kredyt ten, zwany też często kredytem handlowym, stanowi istotne źródło finansowania dla przedsiębiorstw, które mają utrudniony dostęp do rynków finansowych. Jest on od lat po kredycie bankowym drugim powszechnie stosowanym źródłem finansowania dla transakcji gospodarczych w polskich przedsiębiorstwach (Bisnote D&B Polska, 2019; *Portfel należności polskich przedsiębiorstw*, 2018: 5-27). W szerszym kontekście gospodarczym obrót bezgotówkowy przyczynia się do zwiększania liczby zawartych transakcji, zwłaszcza przy sprzedażach internetowych na wielu niedostępnych rynkach zagranicznych, a także do ograniczenia strat związanych z poborem i zabezpieczaniem gotówki. Niepodważalnymi zaletami płatności bezgotówkowych są również dobra dostępność, szybkość i terminowość zlecanych płatności. Dzięki stosowaniu tej formy obrotu możliwa jest szybsza identyfikacja klienta lub nieuczciwego dłużnika, co może okazać się pomocne w dalszej weryfikacji i windykacji zaległych płatności od nierzetelnych płatników.

Wzajemne przenikanie się roli dłużnika z rolą wierzyciela w systemie transakcji bezgotówkowych stwarza konieczność systemowego oraz pragmatycznego spojrzenia na działania

i postawy dłużników. Zjawiska powszechnie występujące między wierzycielem a dłużnikiem oznaczają bowiem, że wszystkie nieprawidłowości występujące w tej sferze gospodarki mogą stanowić zagrożenie dla całości systemu społeczno-gospodarczego i realnych zmian w efektywności prowadzonej działalności gospodarczej, a także do ograniczenia zaufania do państwa, które to prawo stanowi, i do utraty zaufania przedsiębiorców (Mączyńska, 2017; Michalski, 2018). Takim zagrożeniem mogą być zatory płatnicze coraz częściej występujące w rzeczywistości gospodarczej przedsiębiorstw.

Celem badań i analiz było rozpoznanie problemu stanu i zmiany skali zatorów płatniczych w polskich przedsiębiorstwach na tle innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Badania przeprowadzono w latach 2017–2021, bezpośrednio związanych z istotnymi zmianami społeczno-gospodarczymi, które zaistniały w związku z pandemią COVID-19, a następnie z dynamicznym rozwojem bezgotówkowej sprzedaży internetowej wśród przedsiębiorców. Lata wybrane do badań to również okres burzliwych i złożonych zmian makroekonomicznych oraz zmian otoczenia zewnętrznego, m.in. związanych z zaburzeniem kanałów dostaw, wzrastającą inflacją, presją cenową czy skutkami ukrytej recesji. Ciekawym zagadnieniem poznawczym stało się zatem sprawdzenie odpowiedzi na pytanie o to, czy i jakie zmiany w zakresie form płatności i zatorów płatniczych miały miejsce w polskich przedsiębiorstwach w porównaniu z najbliższymi krajami i partnerami handlowymi. Cele szczegółowe dotyczyły uzyskania odpowiedzi na pytania:

- Czy i jak występujące w poszczególnych krajach zatory płatnicze są skorelowane ze wzrostem sprzedaży bezgotówkowej?
- Czy pozycja wyjściowa kraju w obszarze płatności biznesowych sprzed okresu pandemii miała wpływ na wzrost opóźnień w płatnościach biznesowych?
- Jaki jest w ujęciu regionalnym aktualny udział opóźnień w płatnościach pomiędzy poszczególnymi krajami i jaką pozycję zajmuje polska gospodarka?

Zatory płatnicze w Europie – próba pomiaru i skala zjawiska

Problem zatorów płatniczych to zjawisko, które pojawia się często i które dotyka większość krajów Unii Europejskiej. Przy pomiarze i obserwacji zatorów poszczególne kraje identyfikują je głównie na poziomie krajowym, dalej można czynić porównania międzynarodowe. Nie ma natomiast instrumentów pozwalających na identyfikację tych zatorów w rozliczeniach handlu zagranicznego.

Zjawisko zatorów płatniczych można definiować z różnych punktów widzenia: finansów, ekonomii czy prawa gospodarczego. Według słownika finansów, zatory płatnicze to zjawisko rosnących zaległości w uiszczaniu zobowiązań pieniężnych, które mogą prowadzić do określonych zahamowań w procesie prowadzenia działalności gospodarczej czy dalszego jej rozwijania (Bień, 2010; Masiukiewicz, 2018). W szerszym kontekście i ujęciu systemowym zatory płatnicze powodują utratę wpływów pieniężnych nie tylko w danym przedsiębiorstwie. Dalej zaistniałe zadłużenia mogą się kumulować, a następnie przechodzić na kolejne podmioty gospodarcze, powiązane z zadłużonym przedsiębiorstwem (Biernacki, 2014; Owolabi, Obida, 2012). Problem narastających zatorów płatniczych to kolejne problemy z utrzymaniem płynności finansowej przedsiębiorstw, co może prowadzić do ograniczenia zakresu działalności albo nawet do bankructwa firm. Nadmierna kumulacja przeterminowanych i niepłaconych wierzytelności występujących na danym rynku może wywołać efekt domina w danym systemie płatniczym kraju, a także doprowadzić

do istotnych zmian w określonych branżach. Zjawisko zatorów płatniczych często przez badaczy i praktyków wskazywane jest jako jeden z ważniejszych objawów pogarszającej się koniunktury w gospodarce. Uznawane jest za zjawisko niepożądane, o dużym negatywnym potencjale niekorzystnych zmian gospodarczych, które należy szybko zwalczać (Białowolski, Łaszek, 2017; Grzywacz, 2022; Szydła, 2015).

Dla celów analiz porównawczych przez badaczy i instytucje ratingowe konstruowane są różne indeksy zadłużenia oraz indeksy przeterminowanych zobowiązań. Miernikiem zatorów płatniczych są indeksy pokazujące sytuację w ujęciu regionalnym dla poszczególnych krajów. Do nich można zaliczyć:

- syntetyczne indeksy międzynarodowe, np. Atradius Index, European Payment Index (EPI), globalny indeks niewypłacalności Dun & Bradster,
- syntetyczne indeksy krajowe, np. w Polsce są to Indeks Zatorów Płatniczych BIG InfoMonitor, Indeks Należności Przedsiębiorstw KPF, Indeks KRD,
- wskaźniki zadłużenia przeterminowanego - wskaźniki InfoMonitora oraz Krajowego Rejestru Długów (KRD), mierniki krajowych rejestrów dłużników,
- mierniki statystyczne zatorów płatniczych ustalone na podstawie reprezentatywnych badań (European Payment Study, 2022; Iwańczuk, 2011; Masiukiewicz, 2018; North, 2015).

W naszej strefie gospodarczej na obszarze Unii Europejskiej jest dość często wykorzystywany Indeks European Payment Index (EPI), który określa pozycję danego kraju w obszarze płatności biznesowych oraz opisuje wpływ opóźnień w płatnościach na rozwój i wzrost europejskich przedsiębiorstw (Burkart, Ellingsen, 2014; European Payment Study, 2022).

Tabela 1. European Payment Index – wybrane kraje

Kraj	EPI (pkt)	Udział straconych należności (%)	Opóźnienia w płatności (dni)	Średni okres – kontrakt płatności faktury (dni)
Polska	185	3,8	18	20
Czechy	177	3,0	14	30
Słowacja	165	4,0	17	25
Węgry	175	4,3	16	25
Rumunia	188	6,2	16	20
Bułgaria	191	7,1	16	25
UE-27	155	2,4	14	21

Źródło: obliczenia na podstawie: European Payment Index 2004-2014 (Intrum, 2023, 10 maja)

Europejski indeks płatności dla przedsiębiorstw przed okresem pandemii był zróżnicowany, co spowodowane było wieloma czynnikami. Niemniej jednak już w tym okresie było widać wyraźną różnicę w problemach z płatnościami bezgotówkowymi pomiędzy starymi a nowymi członkami Unii Europejskiej. Indeks opóźnionych płatności w Europie wahał się w granicach od 100 pkt do ponad 190 pkt. Co ciekawe, już w tym okresie stwierdza się wyraźne różnice pomiędzy Europą Środkowo-Wschodnią a Europą Zachodnią oraz to, że kraje Europy Środkowo-Wschodniej miały najwyższe niekorzystne wskazania dla wskaźnika EPI – poziom powyżej 170 pkt, z wyjątkiem Hiszpanii oraz Portugalii. Średnio dla UE wskaźnik ten wyniósł 155 pkt. W świetle analizy European Payment Index (Intrum,

2023, 10 maja) najwyższy był on w Serbii i Grecji, a najniższy – w krajach skandynawskich. Polska znajduje się od kilku lat w środku tabeli rankingowej. W porównaniu z państwami Europy Środkowo-Wschodniej polska gospodarka przed przed okresem badań miała wysokie wskazania indeksu, podobnie jak Rumunia, i najwyższy poziom w odraczeniu zapłaty – 18 dni. Udział straconych należności mieścił się w średniej dla badanej grupy (3,8%).

Grupa krajów Europy Zachodniej od lat utrzymuje ten sam, dobry poziom praktyk płatniczych. Średnio zaledwie kilka procent faktur w Europie Zachodniej jest regulowane z opóźnieniem lub staje się należnością nieściągalną. Te kraje charakteryzują się najwyższym wskaźnikiem wierzytelności regulowanych w terminie. W ujęciu całościowym wyjątkiem są przedsiębiorcy działający w Wielkiej Brytanii oraz Belgii. Natomiast od lat Europa Środkowo-Wschodnia wskaźnik wierzytelności przeterminowanych ma na poziomie kilkukrotnie wyższym (Gołaś, Bieniasz, 2021). Ujmując rzecz całościowo pod względem praktyk płatniczych, stwierdza się wyraźny podział pomiędzy krajami wschodnimi a zachodnimi, inaczej – starymi krajami Unii Europejskiej.

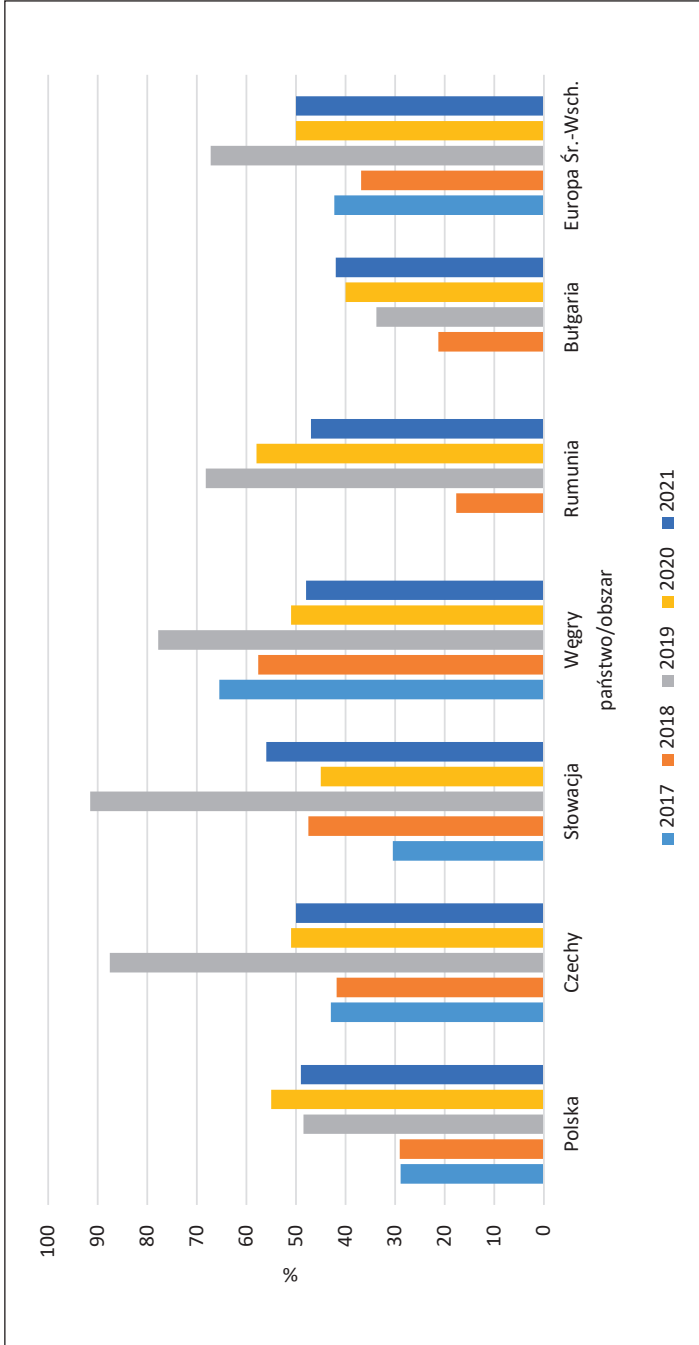
Analiza praktyk płatniczych w Europie Środkowo-Wschodniej

Analiza praktyk płatniczych stosowanych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej została przeprowadzona na podstawie systematycznych badań monitorowanych przez międzynarodową firmę Atradius, lidera rynku w zakresie windykacji i ubezpieczeń należności. Do porównań wykorzystano dane reprezentatywnych przedsiębiorstw z Polski, Czech, Słowacji, Węgier, Rumunii oraz Bułgarii. W poszczególnych krajach na tle zebranych danych finansowych, tj. zrealizowanej wartości sprzedaży z odroczonego terminem płatności i średniego terminu płatności, w przeprowadzonej analizie ukazano kształtowanie się średniego udziału nieściągalnych należności w całości dokonywanej sprzedaży na terenie wszystkich analizowanych państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz wskazano na tendencje dotyczące przyszłego kształtowania się spodziewanych praktyk płatniczych.

Analizując wielkość sprzedaży z odroczonego terminem płatności z lat 2017–2018, należy wskazać, iż utrzymywała się ona w badanych krajach na podobnym poziomie. Średnia wielkość tej wartości kształtowała się na poziomie ok. 40%. Najwięcej wynosiła na Węgrzech – ok. 60%, a w Polsce osiągnęła niższy poziom – ok. 30%. Rok 2019 przyniósł znaczące zmiany w zakresie tej wielkości w każdym z analizowanych państw. Średnia sprzedaż z wykorzystaniem kredytu kupieckiego wzrosła do ponad 65%, a więc blisko o jedną trzecią w porównaniu z latami sprzed pandemii. Najwięcej na tle regionu wzrosła sprzedaż bezgotówkowa w Czechach, na Słowacji i w Rumunii, gdzie odnotowano wzrosty wielkości ponad 40%. W Polsce dynamika zmian wyniosła ok. 20%.

Wybuch pandemii COVID-19 przyczynił się do wzrostu tendencji sprzedaży z wykorzystaniem kredytu kupieckiego w celu wsparcia płynności i wypłacalności krajowych przedsiębiorców. Przyczyną wzrostu wielkości sprzedaży z wykorzystaniem kredytu kupieckiego były prawdopodobnie nowe techniki sprzedaży, z szerszym wykorzystaniem narzędzi informatycznych (Rogowski, Żaczkiewicz, 2021). W dalszych latach zauważalna była stabilizacja tendencji kształtowania się wielkości sprzedaży z odroczonego terminem płatności. Od 2020 r. sprzedaż realizowana w formie bezgotówkowej wprawdzie zaczęła spadać, ale utrzymywała się na stosunkowo wysokim poziomie, średnio w Europie ok. 50%, podobnie w Polsce. W 2021 r. wielkość sprzedaży na kredyt kupiecki spadła do 49%, jednak nadal cieszyła się ogromnym zainteresowaniem wśród polskich kontrahentów. Według

Rycina 1. Wielkość przychodów ze sprzedaży dla płatności z odroczonego terminem zapłaty w poszczególnych krajach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 2017–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Attradius Payment Practices Barometer. Eastern Europe. Payments trends in B2B trade* (raporty z odpowiednich lat; www.attradius.com)

przedsiębiorców, był to jeden ze sposobów na zapewnienie innym przedsiębiorcom finansowania w krótkim czasie. Odrzucenie przez kontrahentów możliwości wystawienia faktur z odroczonym terminem płatności było zazwyczaj związane z niezadawalającą zdolnością bądź kondycją finansową kontrahenta (Kontus, Mihanović, 2019).

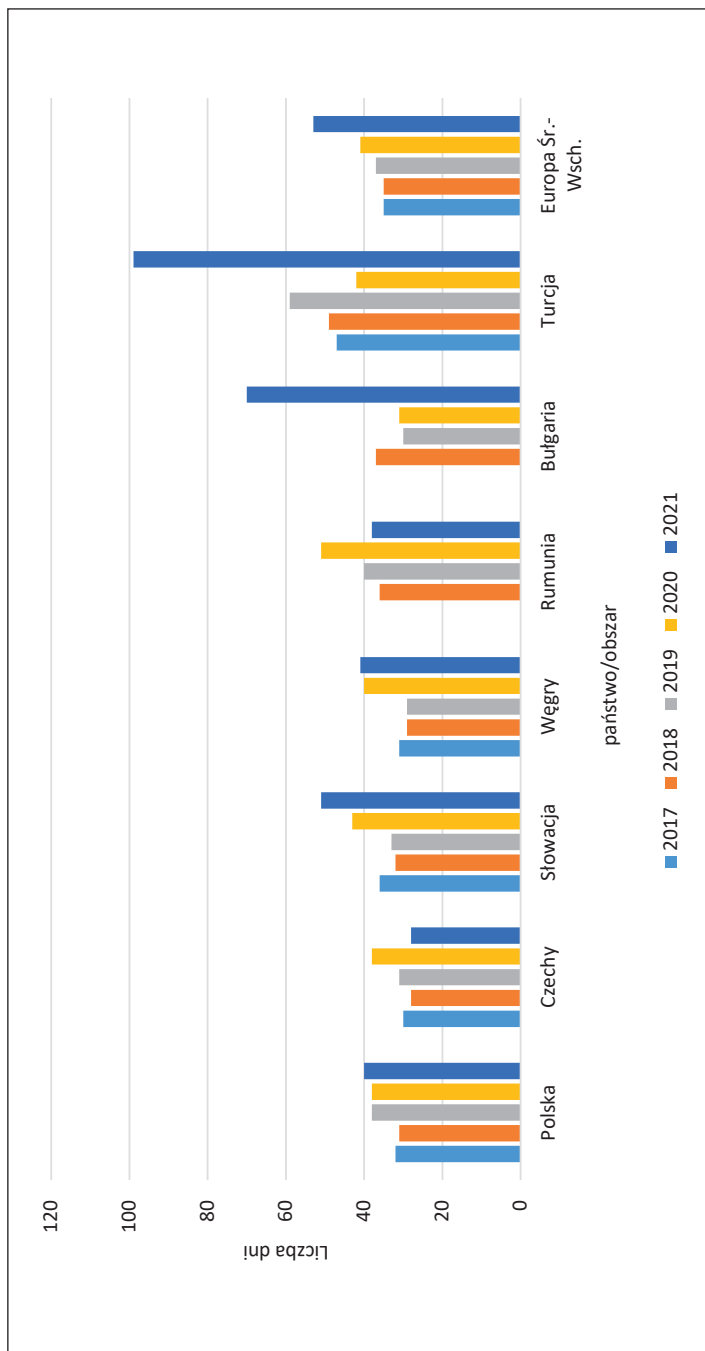
Drugą badaną wielkością zastosowaną dla zobrazowania ujęcia regionalnego jest średni termin płatności w praktykach handlowych (rycina 2).

Biorąc pod uwagę wartość średniego terminu płatności dla państw objętych badaniem, można zauważyć, że wielkość ta przed pandemią utrzymywała się na podobnym poziomie. W badanej grupie państw średnio było to 35 dni. Rok 2020 przyniósł znaczne pogorszenie wartości średniego cyklu inkasa należności handlowych. Negatywne skutki dla gospodarki znalazły odzwierciedlenie w wydłużeniu średniego terminu zapłaty do 40, a nawet 50 dni i przyczyniły się do problemów z utrzymywaniem płynności finansowej przez kontrahentów. Kolejne lata zamknięcia gospodarek światowych pogorszyły jeszcze bardziej sytuację płatniczą przedsiębiorstw we wszystkich badanych krajach. Największy wzrost widoczny był w Słowacji i Bułgarii, gdzie cykl inkasa faktur wzrósł do 70 dni, dość mocno zatem odbiegał od zwyczajowych terminów płatności. Analiza kształtowania się tej wartości względem początku badanego okresu również pokazuje, iż średni termin płatności dla krajów badanego obszaru wzrósł znacząco, gdyż średnio aż do 53 dni.

Znaczny odsetek przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą zgłaszał fakt opóźnień w płatnościach dokonywanych przez kontrahentów. W Europie Środkowo-Wschodniej średnio sprzed okresem pandemii było to ponad 80%. Trend wysokiej wartości odsetka przedsiębiorstw zgłaszających opóźnienia w płatnościach osłabł w kolejnych latach. Przeciętnie wynosił on ok. 34-45%. W Polsce spadł blisko o połowę, wykazując podobną tendencję jak Rumunia, Węgry, Słowacja. Polscy przedsiębiorcy charakteryzowali się na tle ościennych gospodarek najlepszą sytuacją w zmniejszaniu opóźnień w płatnościach pomiędzy przedsiębiorstwami. Największy udział w analizowanym obszarze płatności miały w ostatnim okresie te o terminie do 30 dni, a także te od 31 do 60 dni. Stosunkowo mały odsetek w porównaniu z pozostałymi przedziałami miały płatności w terminie powyżej 90 dni. Opóźnienia w regulowaniu zobowiązań zgłaszane były stosunkowo równomiernie w badanych firmach, chociaż niewielką przewagę w tym zakresie miały przedsiębiorstwa należące do sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Większy udział w obszarze preterminowanych faktur miały faktury od krajowych kontrahentów, mniejszy - od zagranicznych dostawców.

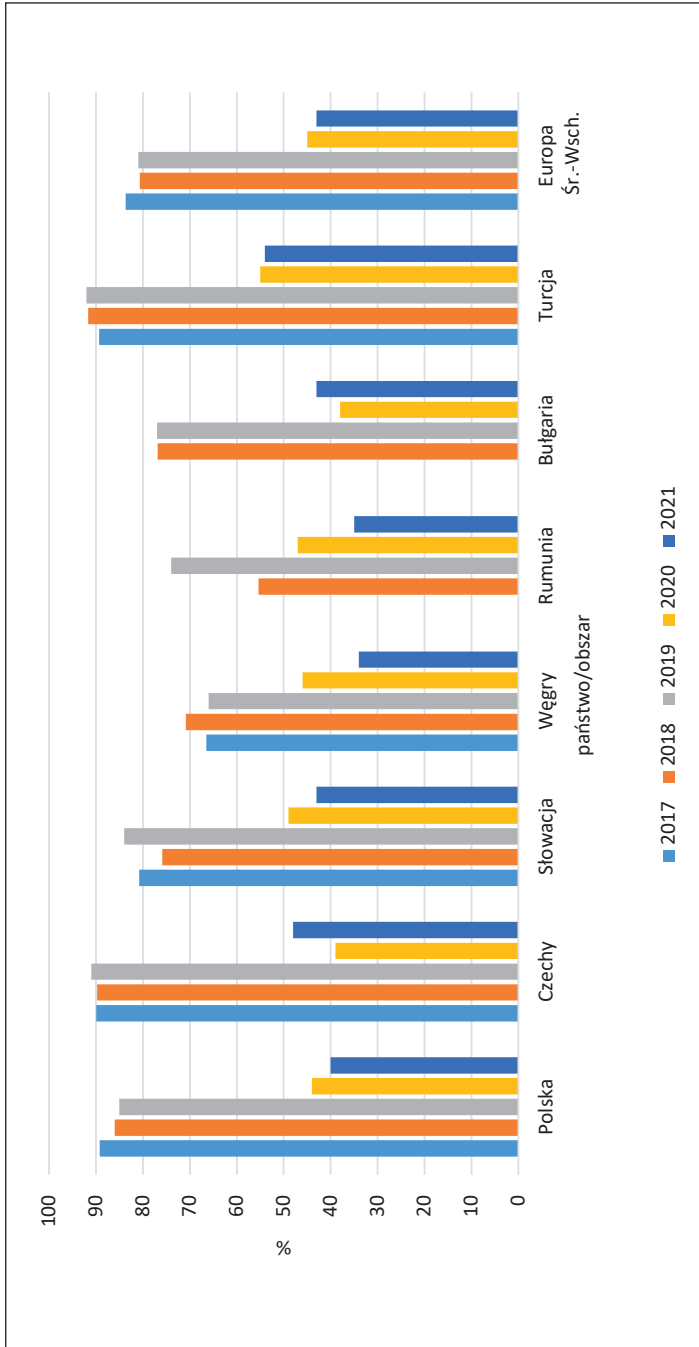
Udział nieściągalnych należności w ogólnej wartości sprzedaży w latach 2017-2019 w badanych państwach kształtował się na poziomie od 1,0% do 1,2%. Gwałtowny wzrost tego miernika i pogorszenie sytuacji z nieściągnięciem przeterminowanych płatności nastąpił dopiero w roku 2020, gdy udział nieściągalnych należności handlowych w całkowitej wartości sprzedaży wzrósł do poziomu 6%. W kolejnym roku sytuacja ta utrzymała się z niewielką tendencją spadkową, lecz nadal ze zbyt wysokim, pięcioprocentowym poziomem. Także udział nieściągalnych należności w łącznej wartości obrotów ze sprzedaży w polskich przedsiębiorstwach był z roku na rok coraz wyższy. Wskaźnik wykazywał w miarę stosunkowo podobną do tej przyjętej w Europie Środkowo-Wschodniej. Od 2019 r. wielkość tej miary dla polskiej gospodarki zaczęła niebezpiecznie rosnąć, przyjmując wartość 5,5%. Udział straconych należności w polskich przedsiębiorstwach, jak wskazują badania Instrum Justitia, przed rozpoczęciem badań był korzystniejszy 3,8%, przy średniej unijnej 2,4%. Dużo do zrobienia w sferze regulacji i powrotu na drogę pozytywnych zmian mają

Rycina 2. Średni termin inkasa faktur w poszczególnych krajach w latach 2017–2021, w dniach

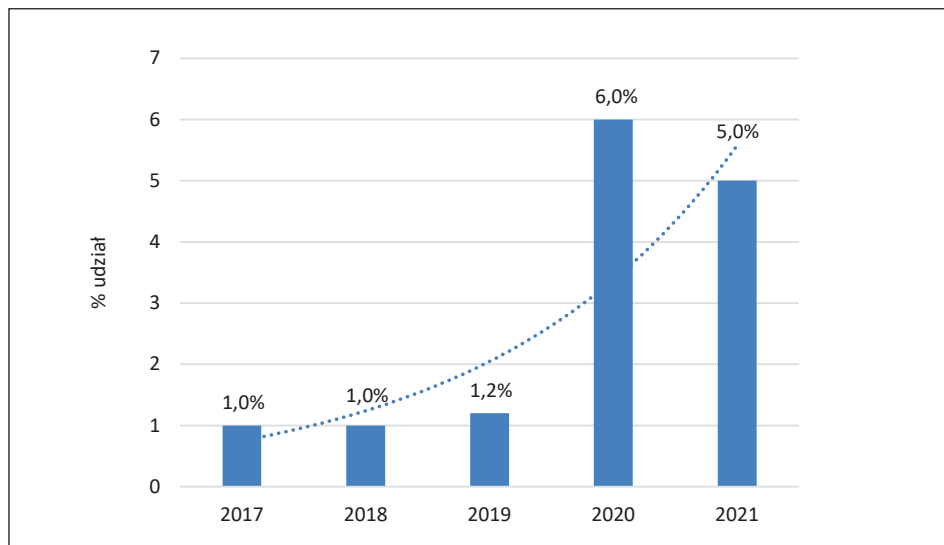
Źródło: opracowanie własne na podstawie B2B payment practices trends, Eastern Europe 2022 www.atradius.pl/raporty

Rycina 3. Udział opóźnień w płatnościach pomiędzy przedsiębiorstwami w poszczególnych krajach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.atradius.com/reports i www.atradius.pl z odpowiednich lat

Rycina 4. Kształtowanie się udziału nieściągalnych należności handlowych w całkowitej wartości sprzedaży dla Europy Środkowo-Wschodniej w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie B2B Payment practices trends, Eastern Europe 2022 Payment Practices Barometer, www.atradius.com

gospodarki Czech, Słowacji i Węgier. Najczęściej nieściągalnymi należnościami okazywały się te z krajowych transakcji, nie zaś z transakcji zagranicznych. Głównymi powodami zaistniałych zmian były problemy z bieżącą płatnością, bankructwa klientów, a także niepowodzenie działań windykacyjnych zastosowane przez przedsiębiorstwa.

Zakończenie

Badania literaturowe oraz analiza raportów publikowanych przez różne instytucje finansowe w kraju i za granicą wskazują, że stosowanie odroczonego terminu płatności w przedsiębiorstwach w krajach Europy Środkowo-Wschodniej jest powszechną praktyką. W porównaniu z innymi państwami Polska przed pandemią miała wysokie poziomy odraczania zapłaty transakcji handlowych, a udział straconych należności mieścił się w średniej dla grupy. W latach 2019-2021 polscy przedsiębiorcy zwiększyli wolumen sprzedaży z odroczonym terminem płatności, przy utrzymaniu dobrego cyklu inkasa faktur. Obecny korzystny okres płatności faktur może świadczyć o stabilności rozwoju kontaktów handlowych, co wyróżnia nasz kraj w regionie. Wzorcem do poprawy w tym obszarze może być tylko gospodarka Czech. Na tle ościennych gospodarek polscy przedsiębiorcy charakteryzowali się również najlepszą sytuacją w zmniejszaniu opóźnień w płatnościach pomiędzy przedsiębiorstwami. Syntetyzując uzyskane wyniki, wskazać należy, iż istotnym problemem badanych gospodarek są wzrastające przeterminowane i niezapłacone wierzytelności. Niekorzystna pozycja wyjściowa kraju w obszarze płatności biznesowych sprzed okresu pandemii miała wpływ na wzrost opóźnień w płatnościach biznesowych po pandemii i powstawanie zatorów

płatniczych. Skala problemów płatniczych na poziomie poszczególnych krajów i regionów jest silnie wzajemnie powiązana. Problem nieterminowych płatności może rozprzestrzeniać się i to ryzyko powinno być obserwowane na poziomie krajowym i regulowane na poziomie unijnym. Wzrost udziału nieściągalnych należności we wszystkich państwach należy potraktować ostrzegawczo, zauważając potencjalne ryzyka z tym związane. Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że ważne jest dalsze rozwinięcie badanego problemu w ujęciu regionalnym. Przeprowadzone badania mają istotne znaczenie dla rozwoju nie tylko poszczególnych państw czy regionów, ale także lokalnych przedsiębiorców. To lokalni przedsiębiorcy bowiem powinni być przygotowani na zmiany, których tendencje wykazano w badaniach. Istnieje zatem konieczność dalszego prowadzenia badań w perspektywie i z punktu widzenia przedsiębiorców, co będzie podejmowane w kolejnym etapie badawczym.

Literatura

References

- Atradius Payment Practices Barometr. Survey Results for Eastern Europe. (2023, 10 maja). Pozyskano z: <http://global.atradius.com>
- Bank European Central. (2020; 2023, 10 maja). *ECB welcomes initiative to launch new European payment solution*. Pozyskano z: www.ecb.europa.eu
- Białowolski, P., Łaszek, A. (2017). *Zatory płatnicze: duży problem dla małych firm*. Warszawa: Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR.
- Bień, W. (2010). *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw*. Warszawa: Difin.
- Biernacki, K. (2014). *Ulga na złe długi i zatory płatnicze: w praktyce podatkowej i rachunkowej*. Warszawa: Difin.
- Brigham, E., Houston, J. (2015). *Zarządzanie finansami*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bisnote D&B Polska. (2019). *Barometr płatności na świecie. Raport*. Warszawa: Bisnote D&B Polska.
- Burkart, M., Ellingsen, T. (2014). In kind finance: A theory of trade credit. *American Economic Review*, 94(3), 569-590.
- Ćwiakowski, M., Liput, J., Wierzbička, A. (2020). *Ograniczanie zatorów płatniczych: praktyczny przewodnik*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- European payment habits hurt businesses. (2016). *Fair Play Magazine*, 3, 6-7.
- Gołaś, Z., Bieniasz A. (2014). Zróżnicowanie terminów płatności w wybranych krajach Europy. *Zeszyty Naukowe SGGW, Polityki Europejskie, Finanse i Marketing*, 12(61).
- Gołaczyński, J., Mączyńska, E. (red.). (2017). *Ochrona praw wierzycieli w Polsce*. Warszawa: PTE.
- Grzywacz, J. (2022). Należności a płynność finansowa przedsiębiorstwa. W: *Finanse przedsiębiorstwa. Wyzwania przyszłości*, J. Grzywacz (red.). Warszawa: Oficyna Wydawnictwo SGH.
- Intrum. (2023, 10 maja). *European Payment Index 2022*. Pozyskano z: http://www.intrum.fi/files/European_Payment_Index_2022
- Intrum. (2023, 10 maja). *European Payment Index Report & Country Risk Index Report*. Pozyskano z: www.intrum.com
- Intrum. (2023, 10 maja). *European Payment Report 2022*. Pozyskano z: www.intrum.com
- European Payment Study 2022*. (2023, 10 maja). Pozyskano z: zeb-consulting.co
- Iwańczuk, A. (2011). *Systemy płatnicze i rynek płatności w Unii Europejskiej*. Warszawa: CeDeWu.pl
- Kontus, E., Mihanović, D. (2019). Management of liquidity and liquid assets in small and medium-sized enterprises. *Economic Research*, 32(1).
- Kosińska, J., Cikirko, T. (2010). *Podstawy zarządzania płynnością finansową przedsiębiorstwa*. Warszawa: Oficyna Ekonomiczna SGH.
- Majchrzycka-Guzowska, A. (2018). *Finanse i prawo finansowe*. Warszawa: LexisNexis.
- Masiukiewicz, P. (2018). *Zatory płatnicze w gospodarce*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.

- Mączyńska, E. (2017). Wierzytelności - fundamentalna kwestia ekonomiczna i społeczna. W: *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*, 2(77), 9-18.
- Michalski, G. (2018). *Strategiczne zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*. Warszawa: Wydawnictwo CeDeWu.
- NBP. (2018). *Obrót bezgotówkowy – zalety i korzyści wynikające z jego upowszechnienia*. Warszawa: NBP.
- Niemczyk, J. (2010). *Modele biznesowe. Zarządzanie. Kanony i trendy*. Warszawa: C.H. Beck.
- North, D.C. (2015). *Understanding the process of economic change*. Washington: Princeton University Press.
- Owolabi, A., Obida, S. (2012). Liquidity management and corporate profitability: Case study of selected manufacturing companies Listed on the Nigerian Stock Exchange. *Business Management Dynamics*, 2(2).
- Portfel należności polskich przedsiębiorstw. (2018). *Informacja i raporty. Projekt badawczy Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce oraz Krajowego Rejestru Długów*. Warszawa: KPF, 5-27.
- Rogowski, W., Żaczekiewicz, K. (2021). Jak zarządzać ryzykiem powstawania opóźnionych płatności. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*, 4(22).
- Sobczak, K. (2002). *Europejskie prawo gospodarcze w działalności przedsiębiorstw*. Warszawa: Difin.
- Szydła, J. (2015). Instrumentarium przeciwdziałania zatorom płatniczym. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu*, 15(7).

Paulina Filip, dr nauk ekonomicznych, Uniwersytet Rzeszowski, Kolegium Nauk Społecznych, Instytut Ekonomii i Finansów. Specjalizuję się w badaniu działalności nowych przedsiębiorstw na rynku Unii Europejskiej, zwłaszcza w kontekście ich sytuacji finansowej i sposobów alokacji kapitału. Jestem ekspertem w tematyce badania finansów przedsiębiorstwa, ze szczególnym uwzględnieniem poszukiwania nowoczesnych sposobów finansowania różnych form działalności gospodarczej. Interesują mnie badania porównawcze przedsiębiorstw MŚP.

Paulina Filip, Phd, University of Rzeszów, College of Social Sciences, Institute of Economics and Finance. I specialise in studying the activity of new EU enterprises, especially in the context of their financial situation and ways of allocating capital. My fields of specialisation are finance, financial management, and modern forms of financing. I am an expert on the subject of finance in the context of financing enterprises and other forms of business activities. I am particularly interested in comparative studies in the financing structure of SMEs in the EU.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1786-318X>

Adres/Address:

Uniwersytet Rzeszowski
Kolegium Nauk Społecznych
Instytut Ekonomii i Finansów
ul. M. Cwiklińskiej 2a
35-959 Rzeszów, Poland
e-mail: pfilip@ur.edu.pl